

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Чередниченко Анастасія Олександрівна

УДК: 624:658.5.003.1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ
ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Карпушенко Марія Юрївна,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова,
доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Гнилицька Лариса Володимирівна,
ДНУЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри обліку підприємницької діяльності;

кандидат економічних наук, доцент
Аванесова Ніна Едуардівна,
Харківський національний університет будівництва та архітектури,
професор кафедри фінансів.

Захист відбудеться «24» березня 2016 р. о 13:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: 61002, Україна, м. Харків, вул. Революції, 12, зал засідань Вченої ради (конференц-зал №1).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: 61002, Україна, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розісланий «24» лютого 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Кадничанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Забезпечення розвитку вітчизняних підприємств будівельної галузі в сучасних умовах нестабільності та кризи в країні ускладнюється чинниками небезпеки, серед яких все більшого значення набувають загрози та ризики інформаційного характеру.

Інформатизація суспільства обумовлює розширення інформаційно-комунікаційного простору будівельних підприємств, що сприяє як підвищенню результативності їх діяльності, так і зростанню негативних впливів на їх діяльність за рахунок втрати інформації, її недостатності або нецільового використання. Вищезазначене актуалізує важливість вивчення та удосконалення управління інформаційною безпекою будівельних підприємств як одного з ключових елементів забезпечення ефективності їх функціонування та розвитку.

Дослідженню феномену розвитку інформаційного суспільства та інформатизації економіки останнім часом приділяється все більша увага. Серед вітчизняних і зарубіжних учених, які присвятили свої праці вивченню процесів інформатизації, формуванню концепцій інформаційного суспільства, слід назвати Белла Д., Кастельса М., Мельника Л., Тоффлера Е., Урсула А., Уебстера Ф. та ін.

Вирішенню завдань, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання, присвятили праці такі вчені: Аванесова Н.Е., Ареф'єва О.В., Васильєв О.В., Гнилицька Л.В., Дикань В.Л., Козаченко Г.В., Лисенко Ю.Г., Ляшенко О.М., Назарова Г.В., Петкова Л.О., Пономарьов В.П., Родченко В.Б., Франчук В.І. та багато інших, у тому числі проблеми підприємств будівельної галузі та житлово-комунального господарства вирішують Ачкасов А.Є., Бабаєв В.М., Бубенко П.Т., Димченко О.В., Карпушенко М.Ю., Мамонов К.А., Момот Т.В., Ніколаєв В.П., Новікова М.М., Писаревський І.М., Решетило В.П., Сергієнко В.І., Торкатюк В.І., Шутенко Л.М.

Питання інформаційної безпеки та управління персоналом у напрямку її забезпечення вивчаються в працях таких вчених, як Андріанов В.В., Зефіров С.Л., Голованов В.Б., Анісімов А.А., Герасименко О.В., Козак А.В., Глухов М.І., Кузнецов О.О., Євсєєв С.П., Кавун С.В. та інших.

Разом з тим спостерігається недостатня кількість проведених досліджень, присвячених проблемам забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі, зокрема не отримали належного висвітлення питання визначення сутності інформаційної безпеки; потребує чіткого з'ясування система управління інформаційною безпекою. Недостатньо опрацьовано методичні основи оцінювання інформаційної безпеки і надійності персоналу, що обумовило вибір актуальної теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження є складовою частиною розробок Харківського національного університету міського

господарства ім. О.М. Бекетова в межах держбюджетної науково-дослідної роботи «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика» – етап 4 – «Стратегічний контролінг в системі управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України: теорія, методологія, практика» (державний реєстраційний номер 0112U003092, 2012 р.) – автором запропоновано механізм забезпечення інформаційної безпеки та алгоритм оцінки надійності управлінського персоналу підприємств будівельної галузі.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в узагальненні та удосконаленні теоретичних і методичних підходів та практичних рекомендацій щодо управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі.

Досягнення мети дисертаційної роботи обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити взаємозв'язок між інформаційною безпекою і забезпеченням стабільного розвитку підприємств будівельної галузі та уточнити трактування поняття «інформаційна безпека підприємства»;
- виявити основні складові забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі;
- систематизувати види загроз інформаційній безпеці та надати пропозиції щодо удосконалення їх класифікації;
- проаналізувати стандарти інформаційної безпеки та визначити базові положення менеджменту інформаційної безпеки;
- сформувати систему організаційно-економічного забезпечення управління інформаційною безпекою;
- проаналізувати підходи до оцінки інформаційної безпеки та обґрунтувати напрямки їх удосконалення;
- розробити стратегічні напрямки забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі;
- удосконалити організаційну структуру управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі;
- розробити алгоритм оцінки рівня надійності управлінського персоналу підприємств будівельної галузі в контексті забезпечення інформаційної безпеки.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі в умовах інформатизації суспільства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних положень та організаційних інструментів щодо забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і вирішення зазначених завдань використовувались такі методи: *порівняльний аналіз і графічний метод* – для відображення тенденцій розвитку підприємств будівельної галузі України; *системний аналіз* – для визначення поняття інформаційна безпека підприємства і удосконалення класифікації загроз інформаційній безпеці, розроблення системи організаційно-економічного забезпечення управління інформаційною безпекою; *абстрагування* – для розроблення концепції забезпечення інформаційної безпеки підприємств і обґрунтування пропозицій щодо удосконалення організаційної структури служби інформаційної безпеки; *метод IDEF0* – для розкриття процесів управління інформаційною безпекою; *експертні оцінки та метод аналізу ієрархій* – для оцінки рівня інформаційної безпеки і надійності персоналу підприємств будівельної галузі в контексті інформаційної безпеки; *метод побудови дерева цілей* – для визначення системи цілей проактивної стратегії забезпечення інформаційної безпеки.

Інформаційно-правову базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України в галузі інформатизації та забезпечення інформаційної безпеки, публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, монографічні дослідження фахівців з економічної та інформаційної безпеки, дані Державної служби статистики України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, фінансова й статистична звітність підприємств будівельної галузі.

Наукова новизна отриманих результатів. Основні результати дослідження, що містять елементи наукової новизни, полягають у наступному:

удосконалено:

- категорійний апарат шляхом уточнення поняття «інформаційна безпека підприємства», як такого внутрішнього і зовнішнього стану інформаційно-комунікаційного середовища і процесів управління його складовими й діяльністю з забезпечення безпеки, що формує відповідний цілям функціонування підприємства рівень інформатизації і забезпечує попередження виникнення загроз інформаційній безпеці й нейтралізацію їх впливу та яке, на відміну від відомих, ґрунтується на комплексно-діяльнісному підході й врахуванні агрегованого об'єкта інформаційної безпеки та дозволяє виділити ключові аспекти забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі;

- систему забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі, яка, на відміну від існуючих, являє собою сукупність підсистем управління елементами інформаційно-комунікаційного середовища підприємства та підсистем управління інформаційною безпекою (організаційно-управлінських, організаційно-правових, економічних, інженерно-технічних й інтеграційних) та дозволяє підвищити ефективність управлінської діяльності підприємств будівельної

галузі із забезпечення інформаційної безпеки;

- методичний підхід до оцінки рівня інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі, який, на відміну від відомих, ґрунтується на визначенні та оцінюванні індикаторів рівня інформатизації і діяльності з забезпечення інформаційної безпеки, що обумовлює підвищення якості управлінських рішень при плануванні заходів інформаційної безпеки;

- алгоритм оцінки надійності управлінського персоналу в системі інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі, який, на відміну від відомих, є поетапним розрахунком відповідного інтегрального показника за такими компонентами: інформаційно-професійна компетентність, лояльність, комунікабельність, що дозволить вчасно виявляти кадрові загрози інформаційній безпеці та більш аргументовано обирати заходи щодо забезпечення надійності управлінського персоналу;

отримали подальший розвиток:

- класифікація загроз інформаційній безпеці підприємств будівельної галузі, що, на відміну від існуючих, доповнена видами за ознаками: умови господарювання, масштабність впливу на інформаційно-комунікаційне середовище і реалізацію основних функцій підприємства, тип об'єкта впливу за етапами життєвого циклу будівельних проєктів, що сприяє більш повному врахуванню інформаційних загроз;

- підхід до забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі шляхом розроблення відповідної концепції, у якій, на відміну від існуючих, розкрито цілі, завдання й принципи забезпечення інформаційної безпеки будівельних підприємств, що є базисом для формування політики інформаційної безпеки;

- стратегічний підхід до управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі через формування (на основі побудови дерева цілей) ієрархічно-структурованої системи цільових орієнтирів, цілей і завдань проактивної стратегії інформаційної безпеки, що сприятиме успішній реалізації превентивних заходів інформаційної безпеки;

- напрями удосконалення організаційної структури служби інформаційної безпеки на вітчизняних підприємствах будівельної галузі, у яких, на відміну від існуючих, обґрунтовано доцільність створення проєктних команд і ситуаційного центру, що при мінімальних витратах дозволяє активізувати діяльність із забезпечення інформаційної безпеки, зробити її плановою та ефективною.

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні розробок дисертаційної роботи в систему управління підприємствами будівельної галузі України, що дозволить підвищити ефективність управлінських рішень при реалізації процесів забезпечення інформаційної безпеки.

Результати дисертаційної роботи отримали практичне застосування, зокрема

рекомендації щодо формування системи організаційно-економічного забезпечення управління інформаційною безпекою підприємства і методичний підхід до стратегічного управління інформаційною безпекою підприємства впроваджено в діяльність ТОВ "Констракшн груп Інтернешнл" (акт впровадження № 68 від 9 квітня 2015 р.), підхід до побудови організаційної структури служби інформаційної безпеки, що включає обґрунтування доцільності створення проектних команд і ситуаційного центру та методичний підхід до оцінки надійності персоналу в системі інформаційної безпеки підприємства впроваджено в діяльність ТОВ «Спецбудмонтаж-Україна» (акт впровадження № 27 від 20 лютого 2015 р.), ПАТ «Трест Житлобуд-1» (акт впровадження №75 від 19 травня 2015р.) та ТДВ «Житлобуд-2» (акт впровадження № 57 від 20 травня 2015р.), підхід до класифікації загроз інформаційній безпеці підприємства впроваджено в діяльність служби будівельно-монтажних робіт та цивільних споруд Державного підприємства «Південна залізниця» (акт впровадження №73 від 17 березня 2015 року).

Практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що сукупність наукових положень створює методичну базу для формування стратегії забезпечення інформаційної безпеки на підприємствах будівельної галузі, що сприятиме реалізації превентивних заходів інформаційної безпеки.

Розробки та рекомендації, запропоновані в дисертації, використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова при викладанні таких дисциплін як «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні», «Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки» для студентів спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою», а також у курсовому і дипломному проектуванні (довідка від 14 травня 2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено авторські теоретичні розробки і практичні рекомендації щодо забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі. Опубліковані наукові праці повністю відображують ті положення, висновки і пропозиції, що сформульовані здобувачем. Внесок автора в роботи, виконані у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Результати проведених наукових досліджень та основні положення дисертації доповідалися й обговорювалися на 11 Міжнародних науково-практичних конференціях: «Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки» (м. Вінниця, 6 – 7 грудня 2012 р.), «Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою: аудиторський супровід та бізнес-розвідка» (м. Харків, 11 – 13 квітня 2013р.), «Управління фінансово-економічною безпекою: інформаційно-аналітичне забезпечення та конкурентна розвідка» (м. Харків, 30 вересня – 6 жовтня 2013 р.),

«Актуальні проблеми розвитку сучасної економіки» (м. Дніпропетровськ, 13 – 14 березня 2014 р.), «Проблеми міжнародних транспортних коридорів та корпоративної логістики» (м. Харків, 5 – 7 червня 2014 р.), «Становление современной науки» (X mezinárodní vědecko - praktická konference «Nastolení moderní vědy – 2014») (Praha, 22 – 30 září 2014 roku), «Управління функціонуванням та розвитком економічних систем в умовах глобальних перетворень» : (м. Харків, 22 – 25 жовтня 2014 р.), «Інноваційні економічні технології для розвитку підприємств, регіонів, країн» (м. Дніпропетровськ, 24 – 25 жовтня 2014 р.), «Принципи нової економіки України та формування її фінансово інвестиційної основи» (м. Дніпропетровськ, 10 – 11 квітня 2015 р.), «Ключевые проблемы современной науки — 2015» (г. София, 17 – 25 апреля 2015 р.), «Перспективи розвитку регіонів: інноваційна діяльність і управління проектами» (м. Львів, 24 – 25 квітня 2015 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертаційної роботи викладено у 21 науковій праці, серед яких 1 розділ у колективній монографії, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 5 статей у збірниках, включених до міжнародних наукометричних баз, 11 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг наукових праць складає 7,2 друк. арк., з них особисто автору належить 6,4 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 256 сторінки, у т. ч. основний текст займає 182 сторінок. Дисертація містить 36 рисунків, 20 таблиць та 17 додатків на 47 сторінках. Список використаних джерел налічує 232 найменування на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт, предмет, методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну і практичну значущість отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації і публікацій.

У *першому розділі* «**Теоретичні основи забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі**» досліджено тенденції розвитку підприємств будівельної галузі та їх сучасний стан, розкрито теоретичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств, визначено сутність і зміст інформаційної безпеки підприємств, сформовано концепцію інформаційної безпеки підприємств, систематизовано види загроз інформаційній безпеці підприємств будівельної галузі.

У наш час будівельна галузь і ринок нерухомості України, як і економіка в цілому, продовжує знаходитись у важкому стані. Темпи зростання обсягів виконаних будівельних робіт знижуються. Поряд з значною сукупністю

традиційних чинників, що впливають на рівень економічної безпеки підприємств будівельної галузі, все більшого значення набувають чинники інформатизації. Їх дія носить амбівалентний характер, тобто, з одного боку, інформатизація забезпечує ефективність, конкурентоспроможність і стабільний розвиток, а з іншого – збільшує загрози інформаційній та відповідно економічній безпеці підприємств. Зазначене актуалізує питання забезпечення інформаційної безпеки (ІБ) підприємств будівельної галузі.

Дослідження сутності інформаційної безпеки виявило неузгодженість вчених щодо об'єкта інформаційної безпеки підприємства, зокрема вони вважають, що безпечним має бути стан інформації; інформаційних ресурсів; інформаційної системи; інформаційного середовища.

Детальне вивчення представлених понять дозволило визначити ієрархічний взаємозв'язок між ними та сферою інформаційного середовища, що обумовило в якості агрегованого об'єкта ІБ підприємств розглядати їх інформаційно-комунікаційне середовище, модель якого значною мірою залежить від етапів життєвих циклів будівельних проектів, що реалізуються.

Враховано значущість діяльнісного підходу як умови досягнення економічної безпеки й цілей розвитку підприємств і пріоритетності заходів попередження виникнення загроз, що стало базисом для формування авторського визначення поняття «інформаційна безпека підприємства».

Запропоновано під інформаційною безпекою підприємств розуміти такий стан внутрішнього і зовнішнього інформаційно-комунікаційного середовища і процесів управління його складовими й діяльністю з забезпечення безпеки, що формує відповідний цілям функціонування підприємства рівень інформатизації і забезпечує попередження виникнення загроз інформаційній безпеці й нейтралізацію їх впливу.

З метою системного вирішення проблем ІБ підприємств будівельної галузі розроблено концепцію забезпечення інформаційної безпеки, зокрема визначено: 1) цілі: забезпечення стабільного розвитку в умовах інформатизації; підвищення ефективності діяльності за рахунок розвитку інформаційних технологій; попередження та протидія загрозам ІБ; 2) завдання: підвищення результативності управління шляхом удосконалення інформаційних технологій; формування конкурентних переваг на основі розширення інформаційного простору та знань; впровадження сучасного інструментарію управління; створення і використання системи аудиту загроз і ризиків ІБ; моніторинг загроз ІБ; забезпечення попередження виникнення загроз ІБ та протидія загрозам; 3) основні принципи: пріоритет заходів попередження; законність; комплексне використання сил і засобів; координація і взаємодія всередині і зовні підприємства; поєднання гласності з конспірацією; компетентність; економічна доцільність; планова основа діяльності; системність.

З урахуванням тенденцій розвитку підприємств будівельної галузі разом з існуючими підходами до класифікації загроз ІБ запропоновано також розглядати види загроз за такими ознаками: 1) за умовами господарювання: загрози, що виникають в умовно-стабільних умовах функціонування підприємств; трансформаційні (на етапі структурно-організаційних змін); 2) за масштабністю впливу на інформаційно-комунікаційне середовище і реалізацію основних функцій підприємства: загрози реалізації окремих проектів; загрози здійсненню виробничо-господарської діяльності; загрози іміджу підприємства.

Зважаючи на проектну діяльність будівельних підприємств, виникає необхідність дослідження життєвого циклу інвестиційно-будівельних проектів, крім того, характерною рисою інформатизації є перехід на рівень бізнес-процесів, що в сукупності обумовлює формування специфічних інформаційних потоків. Тому доцільно аналізувати загрози по таких об'єктах як інформаційні потоки, що розподіляються по етапах життєвого циклу будівельних проектів: передпроектному; проектному; будівництва; експлуатації; закриття. У межах останніх формуються специфічні інформаційні потоки: інформаційно-концептуальний, інформаційно-обґрунтовуючий, інформаційно-маркетинговий, інформаційно-супровідний, інформаційно-матеріальний, інформаційно-фінансовий, інформаційно-енергетичний, інформаційно-об'єктний, інформаційно-комерційний, інформаційно-ринковий, інформаційно-правовий, інформаційно-сервісний, інформаційно-оцінний.

Виділення видів загроз по запропонованих ознаках з урахуванням етапів життєвих циклів дозволить здійснювати більш ефективне управління інформаційною безпекою будівельних підприємств.

У другому розділі «Аналіз системи управління забезпеченням інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі» проведено аналіз змісту стандартів у сфері інформаційної безпеки, розкрито послідовність здійснення управління інформаційною безпекою на підприємстві, сформовано систему організаційно-економічного забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі, удосконалено підходи до оцінки рівня інформаційної безпеки.

Одним із ключових чинників успішності системи управління інформаційною безпекою підприємства є її побудова на базі міжнародних стандартів, аналіз яких показав основні етапи менеджменту ІБ: формування політики ІБ; оцінка ризиків; управління ризиками; впровадження заходів; перевірка досягнення мети, моніторинг і контроль вразливості і недоліків.

Визначено, що комплексність системи управління визначається не тільки набором відповідних засобів управління, але і сукупністю його певних підсистем, що мають взаємопідтримуючий характер. Виходячи з вище поданого, систему управління ІБ підприємств будівельної галузі можна представити як сукупність

елементів управління інформаційно-комунікаційним середовищем та організаційно-управлінських, організаційно-правових, економічних, інженерно-технічних та інтеграційних підсистем забезпечення інформаційної безпеки (рис. 1).

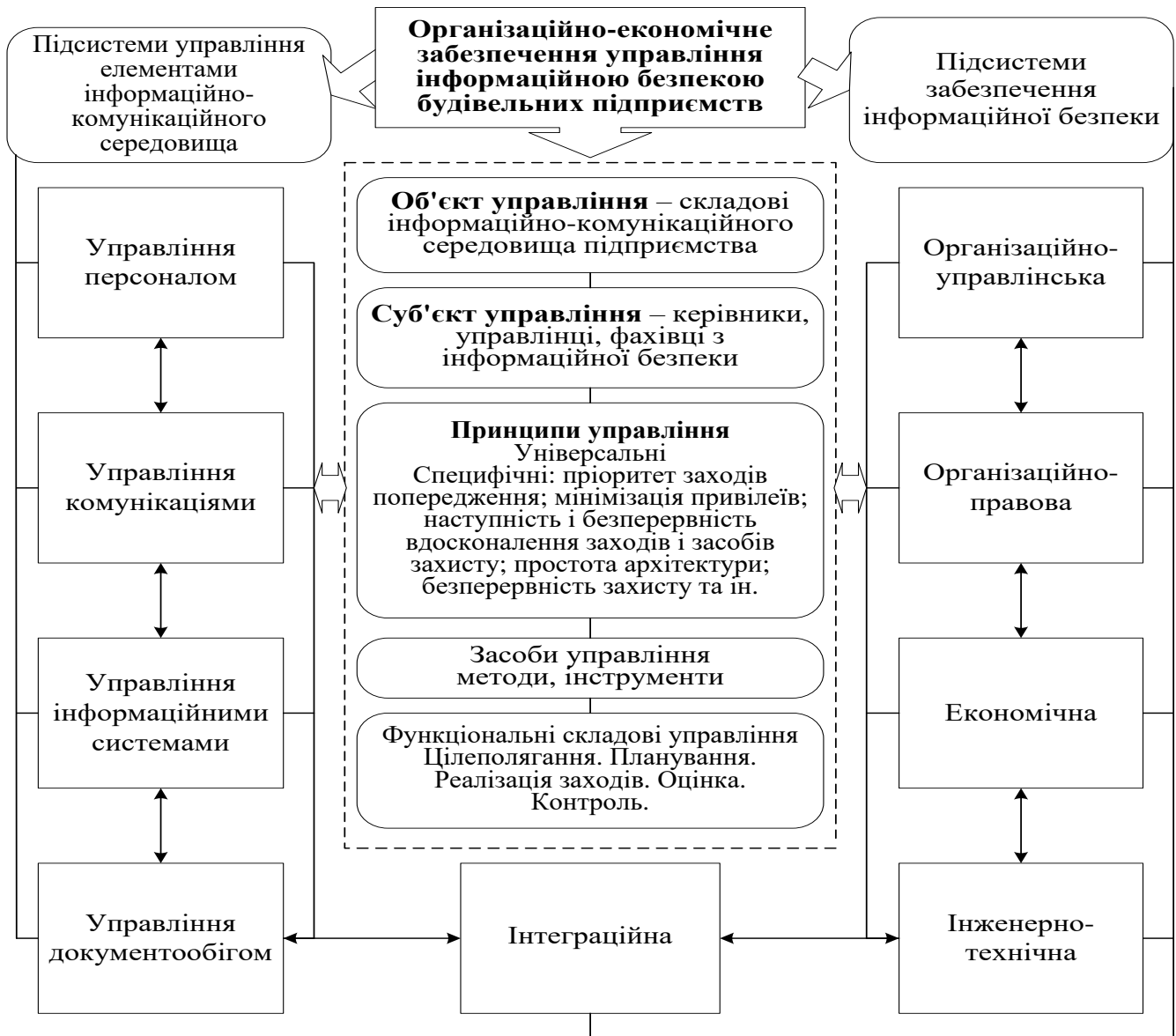

Рис. 1. Система забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі

Фрагмент моделі управління інформаційною безпекою, що включає такі функції як цілевстановлення, аналіз і планування подано на рис. 2.

Для забезпечення ефективного моніторингу інформаційно-комунікаційного середовища підприємств будівельної галузі пропонуємо проводити оцінку ІБ через розрахунок показника рівня ІБ, який складається з інтегрального показника рівня управління розвитком інформаційно-комунікаційного середовища та інтегрального показника рівня управління діяльністю з попередження та протидії загрозам інформаційній безпеці.

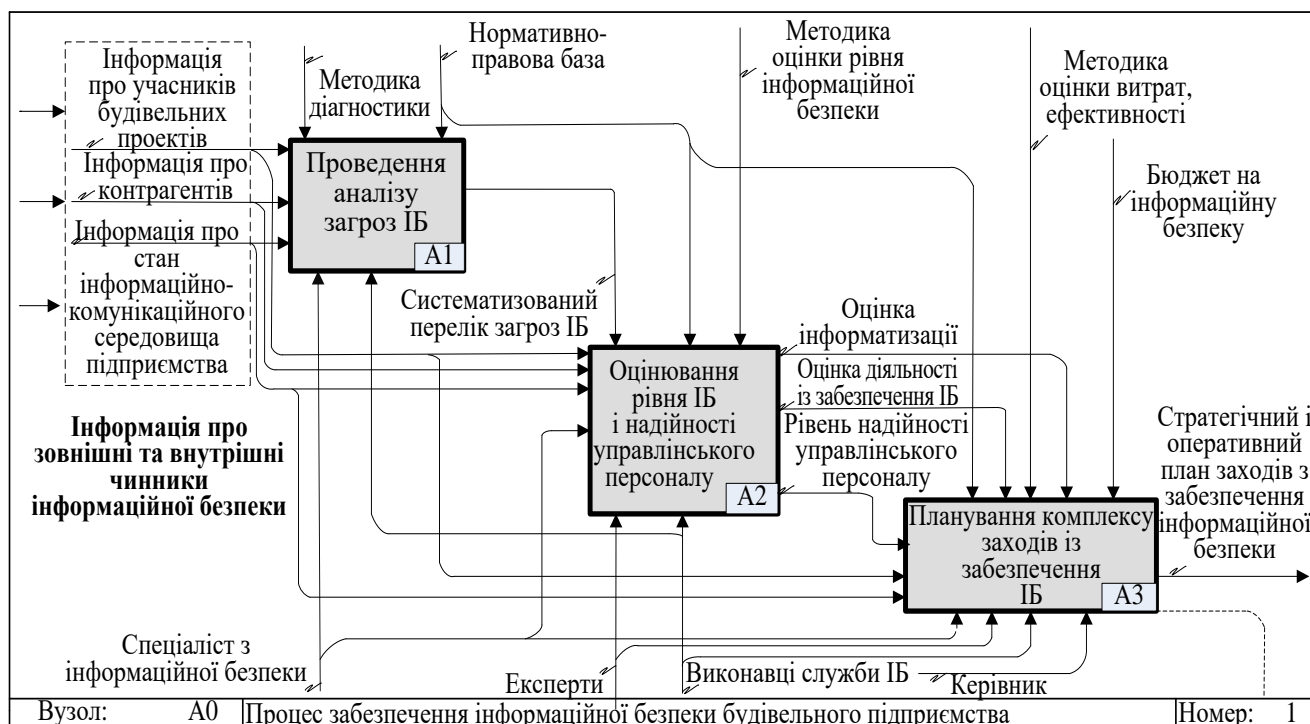

Рис. 2. Етапи управління процесом забезпечення інформаційної безпеки будівельних підприємств

В дослідженні запропонована модель для оцінки рівня ІБ ($I_{i\bar{b}}$):

$$I_{i\bar{b}} = a \cdot I_a + b \cdot I_b, \quad (1)$$

де I_a, I_b - інтегральні показники рівня управління інформатизацією та забезпеченням ІБ відповідно;

a, b - вектори пріоритетів інтегральних показників рівня управління інформатизацією та забезпеченням ІБ.

Оцінку інтегрального показника рівня управління інформатизацією слід проводити за формулою:

$$I_a = \sum_{i=1}^n \lambda_i \cdot w_i, \quad (2)$$

де λ_i - коефіцієнт значущості показників стану управління інформатизацією;

w_i - показники, що характеризують стан управління інформатизацією (оцінка управління процесами документообігу ($w1$), управління процесами розвитку інформаційних систем ($w2$), управління процесами комунікацій ($w3$), управління інформаційним розвитком персоналу ($w4$)).

Інтегральний показник рівня управління діяльністю з попередження та протидії реалізації загроз інформаційної безпеки розраховуватимемо як

$$Ib = \sum_{j=1}^n \lambda_j \cdot w_j, \quad (3)$$

де λ_j - коефіцієнт значущості показників стану управління діяльністю з попередження та протидії реалізації загроз інформаційної безпеки;

w_j - показники, що характеризують стан управління діяльністю з попередження та протидії реалізації загроз інформаційної безпеки (оцінка планування та організація діяльності з інформаційної безпеки ($w5$), контроль захисту документів ($w6$), здійснення організаційних заходів розмежування доступу до інформаційних активів ($w7$), організаційні засоби контролю за роботою користувачів інформаційних систем і обслуговуючого персоналу ($w8$), навчання працівників основам ІБ ($w9$), дотримання регламентів ІБ ($w10$), організація пропускного режиму і охорони ($w11$)).

Значущість показників у запропонованих моделях (2) та (3) визначалась експертним опитуванням.

Отримані результати пропонуємо інтерпретувати в такій шкалі оцінювання, табл. 1

Таблиця 1. – Шкала оцінювання рівня інформаційної безпеки

Шкала	Характеристика
$0 < Ii\bar{b} < 0,19$	критичний рівень, відзначається високою вірогідністю отримання критичних втрат активів або повної втрати репутації підприємства на ринку, що робить неможливим його подальшу діяльність
$0,2 < Ii\bar{b} < 0,37$	низький рівень, існує висока вірогідність отримати великі втрати активів і завдати значної шкоди репутації підприємства
$0,38 < Ii\bar{b} < 0,63$	середній рівень, характеризується середньою вірогідністю отримання істотних втрат активів або значної втрати репутації підприємства
$0,64 < Ii\bar{b} < 0,79$	високий рівень, існує вірогідність отримання помірних втрат активів або незначного впливу на репутацію підприємства
$0,8 < Ii\bar{b} < 1$	дуже високий рівень, низька вірогідність втрат активів або впливу на репутацію підприємства

На основі проведених досліджень середній рівень інформаційної безпеки у 2014 році характерний для підприємств ПАТ «Трест Житлобуд-1», ТОВ «Спецбудмонтаж-Україна», ТДВ «Житлобуд-2», ТОВ «Констракшн груп интернешнл», а ПАТ "ІБК"АВАНТАЖ" має низький рівень інформаційної безпеки (рис. 3).

Переваги запропонованого підходу полягають у деталізації та конкретизації оцінки, що дозволить більш обґрунтовано визначати заходи з забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі.

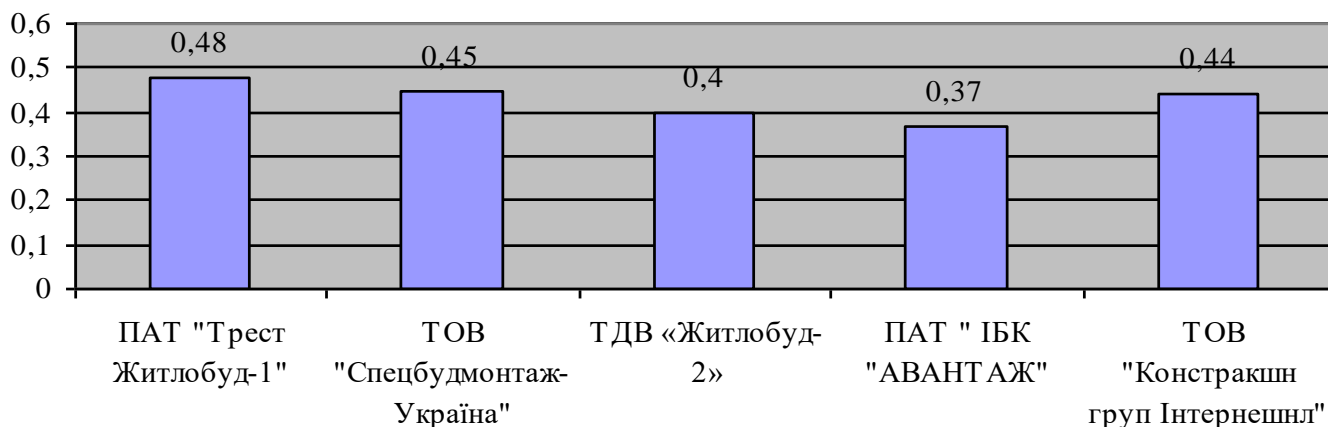

Рис. 3. Результати оцінки рівня управління інформаційною безпекою на підприємствах у 2014 році

У третьому розділі «Стратегічні напрямки удосконалення організаційно-економічного забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі» розроблено систему цілей проактивної стратегії забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі, обґрунтовано організаційну структуру служби інформаційної безпеки вітчизняних будівельних підприємств, розкрито особливості управління персоналом у системі забезпечення інформаційної безпеки, удосконалено методику оцінки надійності управлінського персоналу в контексті забезпечення інформаційної безпеки.

Сучасні підприємства будівельної галузі, націлені на конкурентостійкий розвиток, продовжують змінювати ставлення до інформаційної безпеки. Роль цієї функції поступово зростає, оскільки підприємства усвідомлюють важливість інформації як свого ключового активу. Дослідження показало, що традиційний реактивний підхід втрачає свою ефективність, і підприємства прагнуть управляти даними на основі стратегічних проактивних заходів, які пронизують все підприємство.

Виходячи з вище наведеного можна виділити підцілі і завдання проактивної стратегії забезпечення інформаційної безпеки (рис. 4).

Забезпечення ІБ на підприємствах здійснюється спеціальними службами, структура і склад яких значно відрізняються.

Для організації служби ІБ підприємств будівельної галузі в умовах обмеженості фінансових ресурсів пропонуємо такі заходи. У першу чергу необхідно призначити відповідального з питань ІБ підприємства - це може бути один із заступників директора підприємства.

Рис. 4. Схема дерева цілей досягнення стратегічної мети проактивної стратегії інформаційної безпеки

Також слід ввести посаду менеджера з ІБ. Під керівництвом останнього слід організувати роботу ситуаційного центру, у якому братимуть участь менеджери сфер пов'язаних з інформаційною безпекою: начальник відділу ІТ-технологій, начальник відділу кадрів, керівник служби безпеки підприємства і начальник фінансово-економічної служби, менеджер будівельного проекту (рис. 5).

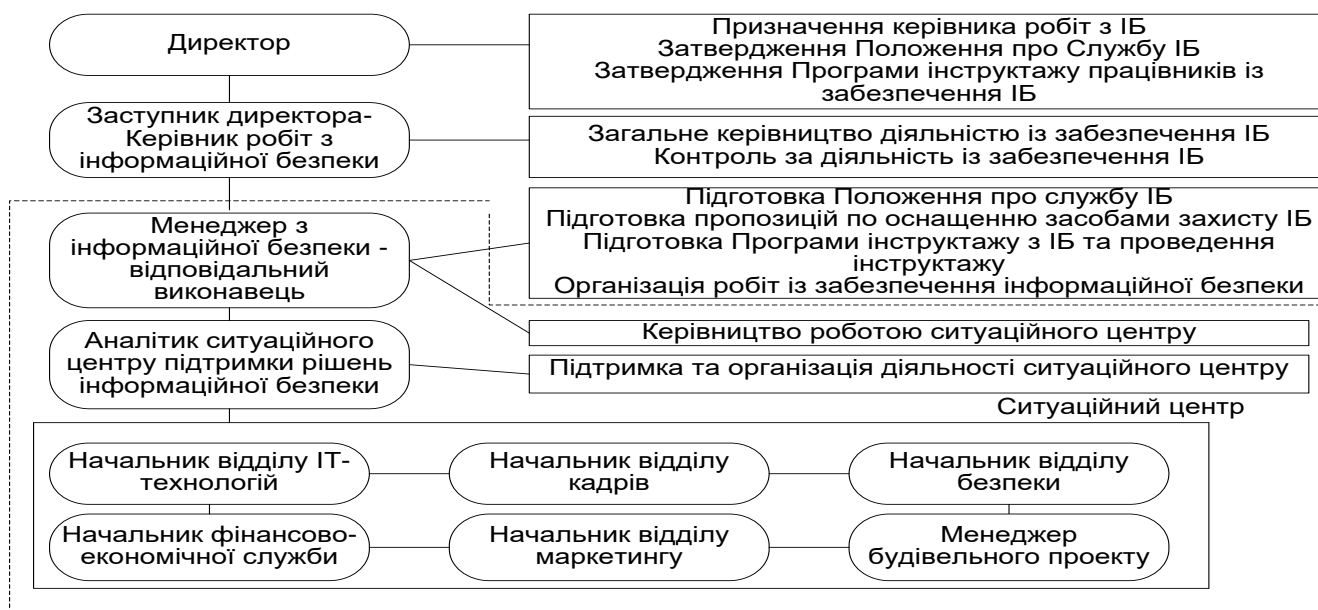

Рис. 5. Організаційна структура служби інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі

Комплекс заходів роботи з персоналом будівельного підприємства, що включає систему планування, навчання персоналу, систему притягнення порушників до відповідальності, постійної підтримки атмосфери відповідального ставлення до питань інформаційної безпеки, повинен певною мірою зменшити негативний вплив людського чинника на захищеність інформаційних систем і стан інформаційної безпеки.

Важливим напрямком роботи в системі управління кадрами в контексті

забезпечення ІБ є оцінка надійності працівників. Загальна схема методики оцінки надійності управлінського персоналу наведена на рис. 6.

Рис. 6. Алгоритм оцінки надійності управлінського персоналу в системі інформаційної безпеки

Розроблено анкети, у яких експерти оцінюють інформаційну надійність обраного працівників. На основі експертних оцінок формуються інтегральні оцінки за компонентами: інформаційно-професійна компетентність, лояльність, комуникабельність.

За методикою, що пропонується, проведена оцінка надійності керівника

департаменту промислового будівництва ТОВ «Спецбудмонтаж-Україна» у 2014 році. Отримані значення показників надійності відображено на рис. 7.

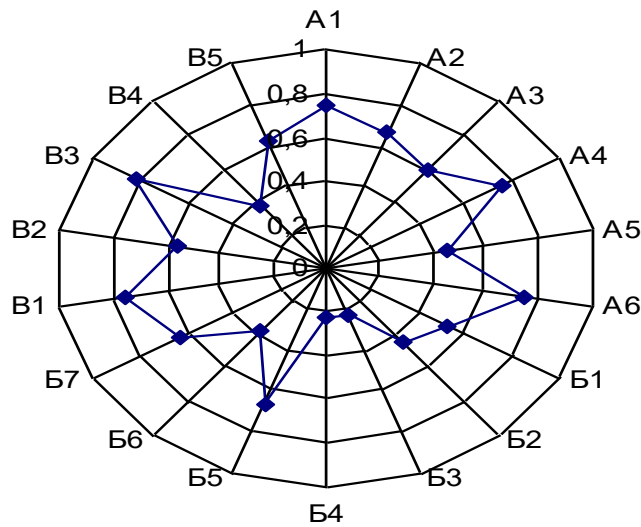

Рис. 7. Результати експертної оцінки показників, що характеризують надійність працівника в системі інформаційної безпеки для ТОВ «Спецбудмонтаж-Україна» у 2014 році

В дослідженні розраховано інтегральні показники за компонентами (А - інформаційно-професійна компетентність, Б - лояльність і В - комунікабельність):

$$I_A = \sqrt[6]{0,74 \cdot 0,66 \cdot 0,58 \cdot 0,76 \cdot 0,46 \cdot 0,74} = 0,65;$$

$$I_B = \sqrt[7]{0,52 \cdot 0,4 \cdot 0,22 \cdot 0,24 \cdot 0,66 \cdot 0,38 \cdot 0,62} = 0,4;$$

$$I_V = \sqrt[5]{0,75 \cdot 0,56 \cdot 0,82 \cdot 0,38 \cdot 0,62} = 0,6.$$

Визначено комплексний показник надійності працівника в системі інформаційної безпеки:

$$I_n = 0,26 \cdot 0,65 + 0,57 \cdot 0,4 + 0,17 \cdot 0,6 = 0,55.$$

Отриманий результат, що встановлює кількісний вимір рівня надійності інтерпретованим у такій шкалі оцінювання: $0 < I_n < 0,33$ - рівень надійності критичний; $0,34 < I_n < 0,66$ - рівень імовірнісний; $0,67 < I_n < 1$ - задовільний.

Визначений рівень надійності характеризується як імовірнісний, що свідчить про вірогідність виникнення загроз інформаційній безпеці від працівника. Зокрема спостерігаємо найнижчий рівень таких характеристик, як перспективи розвитку професійного і кар'єрного зростання, задоволеність умовами праці, престижність роботи і вміння використовувати технічні засоби комунікаційної взаємодії.

Використання запропонованої методики для оцінки надійності управлінського персоналу дозволяє обрати відповідні ситуації заходи щодо протидії виникнення й реалізації інформаційних загроз.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження отримані нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують актуальне науково-прикладне завдання щодо системного впровадження і підвищення ефективності заходів забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі, а саме:

1. Відбувається збільшення негативних чинників впливу на стан економічної безпеки підприємств будівельної галузі, і в цих умовах посилюється значущість інформаційної складової для забезпечення економічної безпеки і досягнення цілей розвитку будівельних підприємств. Управління інформаційною безпекою потребує врахування всіх компонентів інформаційно-комунікаційного середовища і організації ефективної діяльності із забезпечення інформаційної безпеки. Комплексно-діяльнісний підхід до вивчення інформаційної безпеки підприємства детально розкриває змістовне наповнення даної наукової категорії, під якою слід розуміти такий стан внутрішнього і зовнішнього інформаційно-комунікаційного середовища і процесів управління його складовими й діяльністю з забезпечення безпеки, що формує відповідний цілям функціонування підприємства рівень інформатизації і забезпечує попередження виникнення загроз інформаційній безпеці й нейтралізація їх впливу.

2. Теоретичним базисом забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі є відповідна концепція, що містить цілі і завдання, принципи забезпечення інформаційної безпеки, серед останніх головними є пріоритет заходів попередження; законність; комплексне використання сил і засобів; координація і взаємодія всередині і зовні підприємства; поєднання гласності з конспірацією; компетентність; економічна доцільність; планова основа діяльності; системність. Складові концепції визначають пріоритетні напрямки діяльності із забезпечення інформаційної безпеки на підприємствах будівельної галузі.

3. В системі забезпечення інформаційної безпеки важливе місце належить виявленню інформаційних загроз. Класифікацію загроз доповнено такими ознаками: умови господарювання; масштабність впливу на інформаційно-комунікаційне середовище і реалізацію основних функцій підприємства; тип об'єкта впливу. Об'єктами загроз інформаційній безпеці при врахуванні етапів життєвого циклу будівельних проектів є такі інформаційні потоки: інформаційно-концептуальний, інформаційно-обґрунтовуючий, інформаційно-маркетинговий, інформаційно-супровідний, інформаційно-матеріальний, інформаційно-фінансовий, інформаційно-енергетичний, інформаційно-об'єктний, інформаційно-комерційний, інформаційно-ринковий, інформаційно-правовий, інформаційно-сервісний, інформаційно-оцінний. Врахування складових даних потоків дозволяє більш детально визначати загрози інформаційній безпеці та заходи щодо їх усунення.

4. Ключові положення стандартів в галузі інформаційної безпеки є базисом формування системи управління інформаційною безпекою будівельних підприємств, яка представляє собою сукупність підсистем управління елементами інформаційно-комунікаційного середовища підприємства (управління персоналом, документообігом,

комунікаціями та інформаційними системами) та організаційно-управлінських, організаційно-правових, економічних, інженерно-технічних й інтеграційних підсистем забезпечення інформаційної безпеки. Інструментарій зазначених підсистем націлено на системне і ефективне вирішення проблем забезпечення інформаційної безпеки будівельних підприємств у нестабільних мінливих умовах господарювання з урахуванням розвитку процесів інформатизації в сучасному суспільстві.

5. Існуючі підходи до оцінки інформаційної безпеки в основному зосереджені на ризиках і не враховують стан складових інформаційно-комунікаційного середовища підприємств. На відміну від них переваги авторських пропозицій полягають у розрахунку рівня інформаційної безпеки як середньозваженої з інтегральних показників рівня інформатизації та діяльності із забезпечення інформаційної безпеки. Останні включають індикатори, які характеризують компоненти підсистем інформаційно-комунікаційного середовища. Оцінювання проводиться експертами з урахуванням векторів пріоритетів показників.

6. Ефективне управління інформаційною безпекою потребує превентивних заходів забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі як складових проактивної стратегії інформаційної безпеки. Для визначення структурованого ієрархічного переліку цілей і завдань реалізації проактивної стратегії забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі використано метод побудови дерева цілей. Головними напрямками проактивної роботи є: запобігання економічному шпигунству, модернізацію інформаційної інфраструктури, удосконалення системи підтримки ухвалення управлінських рішень, формування інформаційної культури, інформаційну підтримку репутаційних заходів.

7. Провідний досвід створення служб інформаційної безпеки для вітчизняних підприємств будівельної галузі є неприйнятним, так як потребує значних витрат. В умовах обмеженості ресурсів служба інформаційної безпеки організовується на проектному підході й роботі ситуаційного центру, призначеного для централізованого збору і аналізу інформації про події, пов'язані з інформаційною безпекою підприємства. Така організаційна структура дозволяє при мінімальних витратах активізувати діяльність із забезпечення інформаційної безпеки, зробити її плановою та підвищити її ефективність.

8. Вагомим джерелом інформаційних загроз будівельного підприємства є його персонал, ефективне управління яким дозволяє забезпечити прийнятний рівень інформаційної безпеки. Комплекс організаційних заходів роботи з персоналом будівельного підприємства включає: систему планування, навчання персоналу, систему притягнення порушників до відповідальності і постійну підтримку атмосфери відповідального ставлення до питань інформаційної безпеки та повинен зменшити негативний вплив людського чинника на захищеність інформаційних систем і стан інформаційної безпеки.

Для попередження виникнення загроз інформаційній безпеці з боку управлінського персоналу проводиться оцінка його надійності, алгоритм оцінювання

представляє поетапний розрахунок інтегрального показника рівня надійності персоналу за такими компонентами: інформаційно-професійна компетентність, лояльність, комунікабельність. Це дозволяє обґрунтовано обирати заходи щодо управління персоналом, обмежити джерела виникнення загроз інформаційній безпеці.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи у колективних монографіях

1. Чередниченко А. О. Економічна доцільність створення служб безпеки підприємств будівельної галузі України, їх роль, завдання та основні вимоги діяльності в сучасних умовах : колективна монографія / О. Ю. Чередниченко, А. О. Чередниченко; за ред. Т. В. Момот.. — Х. : ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2014. — С. 234 — 245. (*Особистий внесок: розкрито підходи до організації служби інформаційної безпеки*).

Статті в наукових фахових виданнях України

2. Чередниченко А. О. Класифікація інформації та категорії інформаційної безпеки в системі корпоративного управління будівельних підприємств / М. Ю. Карпушенко, А. О. Чередниченко // Комунальне господарство міст. — 2013. — Серія : економічні науки. — Випуск 108. — С. 216— 220. (*Особистий внесок: удосконалено трактування поняття «інформаційна безпека підприємств будівельної галузі»*).

3. Чередниченко А. О. Категорії інформаційної безпеки та категорії інформаційної системи в системі корпоративного управління підприємств будівельної галузі / А.О. Чередниченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2013. — № 45. — С. 216 — 220.

4. Чередниченко А. О. Методи забезпечення захисту підприємств від економічного шпигунства / А. О. Чередниченко. — Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2013. — № 42 — С. 335 — 338.

5. Чередниченко А. О. Аналіз світового досвіду безпеки підприємств, роль та основні вимоги щодо діяльності служб безпеки підприємств будівельної галузі в сучасних умовах / О. Ю. Чередниченко, А. О. Чередниченко // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. — Сер. : Економіка і управління . — 2013. — Вип. 23 — 24. — С. 358 — 365. (*Особистий внесок: запропоновано структуру служби інформаційної безпеки для вітчизняних підприємств будівельної галузі*).

Наукові праці у виданнях іноземних держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

6. Чередниченко А. А. Исследование угроз информационной безопасности строительных предприятий / А. А. Чередниченко // Оралдың ғылым жаршысы. — 2014. — Серія : Економіческая. — № 36 (115). — С. 115 —119.(РІНЦ Science Index)

7. Чередниченко А. О. Управління персоналом в контексті забезпечення інформаційної безпеки будівельних підприємств / А. О. Чередниченко // Науковий огляд. — 2014. — Том 8. — № 7. — С. 11 — 17. (РІНЦ Science Index)

8. Чередниченко А. О. Організаційно-економічний механізм управління інформаційною безпекою будівельних підприємств / А. О. Чередниченко // Вісник Хмельницького національного університету — Сер. Економічні науки. — 2014. — № 4. — С. 42 — 45. (Index Copernicus)

9. Чередниченко А. О. Удосконалення підходів до оцінки інформаційної безпеки будівельних підприємств / А. О. Чередниченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2014. — № 47. — С. 104 — 107 (Google Scholar)

10. Чередниченко А. О. Проактивна стратегія інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Вісник економіки транспорту і промисловості.

— 2015. — № 49. — С. 150 — 155. (Google Scholar)

Праці апробаційного характеру

11. Чередниченко А. О. Першочергові завдання щодо розбудови фінансової системи України на етапі модернізації національної економіки // А. О. Чередниченко // Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки : матеріали міжн. наук.-практ. конф. ; м. Вінниця, 6 — 7 грудня 2012 р. — м. Вінниця : Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». — С. 345 — 347.

12. Чередниченко А. О. Концептуальні основи категорії «інформаційна безпека» у сучасному просторі // О. Ю. Чередниченко, М. Ю. Карпушенко, А. О. Чередниченко, // Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою : аудиторський супровід та бізнес розвідка : III міжнар. наук.-практ. конф.; м. Харків, 11 — 13 квітня 2013 р. : тези доп. — Х. : ХНУМГ, 2013. — С. 47 — 48. (*Особистий внесок: проведено аналіз підходів до трактування поняття «інформаційна безпека» та визначені основні характеристики даної категорії*)

13. Чередниченко А. О. Проблемні питання захисту інформації з обмеженим доступом суб'єктів господарювання в Україні / А. О. Чередниченко // Управління фінансово-економічною безпекою : інформаційно-аналітичне забезпечення та конкурентна розвідка : міжнар. наук.-практ. конф.; м. Харків, 30 вересня — 6 жовтня 2013 р. : тези доп. — Х. : ХНУМГ, 2013. — С. 179 — 181.

14. Чередниченко А. О. Категорії інформаційної безпеки управління підприємствами будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Актуальні проблеми розвитку сучасної економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції ; м. Дніпропетровськ, 13 — 14 березня 2014 р.— Дніпропетровськ : «ФОП Дробязко С. І.», 2014. — С. 128 — 129.

15. Чередниченко А. О. Економічні загрози та ризики підприємств будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Проблеми міжнародних транспортних коридорів та корпоративної логістики : матеріали десятої наук.-практ. міжнар. конф.; тези доп.; м. Харків, 5 — 7 червня 2014 р. — Х. : УкрДАЗТ, 2014. — С. 119 — 120.

16. Чередниченко А. О. Теоретичні аспекти формування системи управління інформаційною безпекою будівельних підприємств / А. О. Чередниченко // *Nastolení moderní vědy – 2014 (Становление современной науки) : materiály X mezinárodní vědecko - praktická konference, Praha. 22 — 30 září 2014 roku. — Díl 3. Ekonomické vědy. : Praha : Publishing House «Education and Science» — С. 32—34.*

17. Чередниченко А. О. Концепція забезпечення інформаційної безпеки будівельних підприємств [Електронний ресурс] / А. О. Чередниченко // Управління функціонуванням та розвитком економічних систем в умовах глобальних перетворень : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції; тези доп. ; м. Харків, 22 — 25 жовтня 2014 р. — С. 306 — 309. — Режим доступу : <http://ekon.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2014/10/СБОРНИК2.pdf>. — Назва з титул. екрану.

18. Чередниченко А. О. Організаційна структура служби інформаційної безпеки будівельних підприємств / А. О. Чередниченко // Інноваційні економічні технології для розвитку підприємств, регіонів, країн : міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 24 — 25 жовтня 2014 р. : тези доп. — Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2014. — Ч. 2. — С. 16 — 19.

19. Чередниченко А. О. Інформатизація та інформаційна безпека як чинники розвитку підприємств будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Принципи нової економіки України та формування її фінансово інвестиційної основи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. , м. Дніпропетровськ, 10 — 11 квітня 2015 р. — Дніпропетровськ : Видавничий дім «Гельветика», 2015. — С. 86 — 88.

20. Чередниченко А. О. Управління персоналом в системі інформаційної безпеки

підприємств будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Ключевые проблемы современной науки — 2015 : материалы XI междунар. науч.-практ. конф.; г. София, 17-25 апреля 2015 р. — София : София Бял ГРАД-БГ, 2015. — С. 16 — 18.

21. Чередниченко А. О. Загрози інформаційній безпеці підприємств будівельної галузі / А. О. Чередниченко // Перспективи розвитку регіонів : інноваційна діяльність і управління проектами : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 24 — 25 квітня 2015 р. — Львів : ЛЕФ, 2015. — С. 13 — 15.

АНОТАЦІЯ

Чередниченко А. О. Організаційно-економічне забезпечення управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності.– Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків, 2016.

Дисертаційну роботу присвячено розробленню теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління інформаційною безпекою підприємств будівельної галузі. Визначено сутність поняття «інформаційна безпека підприємства», розроблено концепцію інформаційної безпеки підприємств, удосконалено класифікацію загроз інформаційній безпеці, зокрема через визначення в якості об'єкта впливу інформаційні потоки, які розрізняються за етапами життєвих циклів будівельних проектів. Сформовано систему організаційно-економічного забезпечення інформаційної безпеки підприємств будівельної галузі, яка являє собою сукупність підсистем управління елементами інформаційно-комунікаційного середовища підприємства та організаційно-управлінських, організаційно-правових, економічних, інженерно-технічних й інтеграційних підсистем забезпечення процесу управління інформаційною безпекою, розкрито систему цілей проактивної стратегії забезпечення інформаційної безпеки, надано пропозиції щодо організаційної структури служби інформаційної безпеки на вітчизняних підприємствах будівельної галузі та розроблено методику оцінки надійності персоналу в системі інформаційної безпеки.

Ключові слова: організаційно-економічне забезпечення, система, управління, інформаційна безпека, інформаційні загрози, оцінка, стратегія, підприємства будівельної галузі, надійність персоналу, служба інформаційної безпеки.

АННОТАЦИЯ

Чередниченко А.А. Организационно-экономическое обеспечение управления информационной безопасностью предприятий строительной отрасли. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 21.04.02 – Экономическая безопасность субъектов хозяйственной деятельности. – Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, Харьков, 2016.

Диссертационная работа посвящена разработке теоретико-методических положений и практических рекомендаций по управлению информационной безопасностью строительных предприятий.

Проведено изучение подходов к определению сущности экономической безопасности и объекта информационной безопасности предприятия, что позволило

уточнить содержание научной категории «информационная безопасность предприятия». усовершенствована классификация угроз информационной безопасности. Сформирована система организационно-экономического обеспечения информационной безопасности предприятий строительной отрасли, которая представляет собой совокупность подсистем управления элементами информационно-коммуникационной среды предприятия и организационно-управленческих, организационно-правовых, экономических, инженерно-технических и интеграционных подсистем обеспечения процесса управления информационной безопасностью, раскрыто систему целей проактивной стратегии обеспечения информационной безопасности, даны предложения по организационной структуре службы информационной безопасности на отечественных предприятиях строительной отрасли.

Предложено для предупреждения возникновения угроз информационной безопасности со стороны управленческого персонала приводить оценку его надежности путем расчета интегрального показателя уровня надежности по таким составляющим: информационно-профессиональная компетентность, лояльность, коммуникабельность.

Ключевые слова: организационно-экономическое обеспечение, система управления, информационная безопасность, информационные угрозы, оценка, стратегия, предприятия строительной отрасли, надежность персонала, служба информационной безопасности.

ANNOTATION

Cherednychenko A.O. Organizational and economic support of information security management for building sector enterprises. - Manuscript.

Dissertation for the Scientific Degree of Candidate of Sciences (Economics), specialty 21.04.02 – Economic security business entities.– O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, 2016.

The thesis deals with development of theoretical and methodological propositions and practical recommendations for information security management of building sector enterprises. There was defined the essence of “information security for enterprises” notion; was developed the concept of information security for building sector enterprises, was improved the classification of information security threats, in particular, by definition of data flows, that differ from each other in life cycle stages of building projects, as target objects. The system organizational and economic support of information security was made. It represents a system of special management subsystems for elements of information and communication environment of enterprises, and organizational and managerial, organizational and legal, economic, engineering and integration mechanisms for assurance of data security management. The approaches to information security evaluation got further development by definition of indicators for informatization level and activity level on data security assurance. There was developed the system of proactive strategy targets for information security assurance, were put forward propositions concerning organizational structure of information security department at domestic enterprises of building sector and was developed an evaluation procedure of management staff reliability in the information security system.

Key words: organizational and economic support, management system, information security, information threats, assessment, strategy, building sector enterprises personnel reliability, information security department.

Чередниченко Анастасія Олександрівна

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ**

21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск:

д.т.н., проф. В. І.Торкатюк

Підп. до друку 23.02.2016

Друк на різнографі

Зам. № 9864

Формат 60×84 1/16

Ум.друк.арк.0,9

Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства

імені О.М. Бекетова, вул. Революції,12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014